

Banka po zásahu ombudsmana změnila diskriminační přístup ke klientovi s mentálním postižením

12.3.2024 - | Kancelář veřejného ochránce práv

S problémy při zacházení s vlastními uloženými penězi se muž žijící ve středních Čechách potýkal hned dvakrát: poprvé, když si chtěl zrušit stavební spoření a založit nové.

Protože naspořil víc než dvacet tisíc korun, banka požadovala, aby za něj spoření obstarala opatrovnice. Podruhé se ocitl na čas bez prostředků, než se dostal k nové platební kartě, kterou banka poslala opatrovnici žijící v jiném městě. Muž přitom nutně potřeboval peníze na běžné výdaje, proto chtěl vybrat pět tisíc korun z vkladní knížky. Ve stížnosti ombudsmanovi popsal, že ani to mu s odkazem na opatrovnici na pobočce neumožnili. Také na vkladní knížce měl víc než dvacet tisíc.

První případ týkající se stavebního spoření vyhodnotil ombudsman jako diskriminaci na základě zdravotního postižení stěžovatele. V případě výběru z vkladní knížky nemohl diskriminaci s jistotou prokázat. Banka totiž neměla záznamy o dění na přepážce a ombudsman tak mohl vycházet jen z tvrzení stěžovatele. Pokud by se ale vše odehrálo tak, jak muž popsal, mohlo podle ombudsmana jít o diskriminaci i v tomto případě.

Přístup banky ke klientovi s mentálním postižením byl podle ombudsmana příliš ostražitý: *„Pokud banka skutečně chtěla chránit zájmy stěžovatele, měla především komunikovat s ním samotným nebo vyvolat jednání za společné účasti stěžovatele a jeho opatrovnice,“* uvedl ombudsman Stanislav Křeček ve svém posouzení.

„Jelikož je stěžovatel plně svéprávný, je nutné (...) vycházet z toho, že je oprávněn jednat samostatně ve všech oblastech právního jednání. Jeho možnost samostatného právního jednání neomezuje ani to, že soud ustanovil opatrovnici. Její a stěžovatelovo postavení lze totiž považovat za totožné, přičemž na opatrovnici lze nahlížet obdobně jako na zmocněnce na základě plné moci, byť jmenovaného soudem,“ upozornil ombudsman vedení banky s tím, že stěžovatel může sám a bez opatrovnice nakládat jak s majetkem v hodnotě do dvaceti tisíc korun, tak nad tuto částku. Banka po zhodnocení ombudsmana nakonec muži umožnila nakládat se všemi jeho účty. Pozvala ho také na osobní schůzku, kde si s bankéři mohl společně projít nastavení služeb.

V letech 2014 až 2022 vydaly soudy přes 113 tisíc rozhodnutí o podpoře v právním jednání. Mezi nimi jednoznačně převažuje omezení svéprávnosti, ke kterému soudy přistoupily v 89 tisících případech (78 %). Jako nečastější alternativu pak v 18 tisících případech (16 %) zvolily právě opatrovnictví bez omezení svéprávnosti. Uvedené počty rozhodnutí zahrnují i pravidelné přezkumy, není tedy možné jednoduše odvodit, kolika lidí se rozhodnutí týkala.

Přestože svéprávných lidí s určeným opatrovníkem u nás pomalu přibývá, veřejnost a často ani úředníci tento typ podpory v právním jednání stále neznají. Proto se někteří lidé setkávají při vyřizování záležitostí s nepochopením své situace. To může vést, také k tomu, že je jim zamezeno v přístupu k jejich majetku či výkonu dalších práv, podobně jako u stěžovatele. Veřejný ochránce práv se proto věnuje také zvyšování povědomí o nových možnostech podpory v právním jednání napříč sektory veřejné správy, u odborníků i široké veřejnosti.

- Posouzení ochránce: sp. zn. 1970/2023/VOP
- Tisková zpráva k tématu podpory v právním jednání z 21. června 2023
- Výzkum 2020: Křížovatky autonomie. Praxe soudů při rozhodování o podpůrných opatřeních

https://www.ochrance.cz/aktualne/banka_po_zasahu_ombudsmana_zmenila_diskriminacni_pristup_ke_klientovi_s_mentalnim_postizenim